

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	B. Mellema	Datum	19 maart 2024
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	12221788
E-mail	b.mellema@utrecht.nl	Onderwerp	Voortgangsbrief Beheer van bomen Q1 2024
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over een aantal onderwerpen rond het beheer van bomen. We vinden bomen belangrijk en willen bomen zo gezond en veilig mogelijk oud laten worden. Goed beheer is hiervoor essentieel. Het beheer voeren we uit conform het [Bomenbeleid](#) en de normen uit het [Handboek Bomen](#). We laten bomen zo lang mogelijk staan en als we moeten kappen informeren we tijdig de bewoners. Bij de aanplant van nieuwe bomen gaan we voor een divers assortiment, waarbij we zo veel als mogelijk gaan voor ecologisch waardevolle soorten.

Deze brief vervangt de afzonderlijke brieven over de essentaksterfte en de eikenprocessierups, die wij u de afgelopen jaren stuurden. We zien dat de essentaksterfte inmiddels een vrij stabiel beeld kent en veel minder impact heeft dan we in 2017 hadden verwacht. De eikenprocessierups komt ook veel minder voor dan in het verleden. We zullen u in deze jaarlijkse voortgangsbrief ook regelmatig informeren over iepziekte en kastanjabloedingsziekte zodat u een completer beeld krijgt van de ziekte en plagen bij bomen.

Naast informatie over ziekten en plagen, geven we een update over de inhaalslag boomveiligheidscontroles en gaan we in op het laten staan/licgen van dood hout in de openbare ruimte en hoe we omgaan met klimop in bomen.

Inhaalslag reguliere boomveiligheidscontroles

Met de [Raadsbrief Inhaalslag boomveiligheidscontroles Utrecht](#) van 1 november 2023 informeerden wij u over de gewijzigde aanpak van de boomveiligheidscontrole en de opvolging van de benodigde maatregelen die daaruit voortkomen. De uitvoering van deze maatregelen loopt volgens schema. Daarnaast is, zoals in de raadsbrief aangekondigd, een velvergunning aangevraagd voor een extra gemeentelijke vellijst. Deze lijst bevat 270 te vellen bomen die naar voren zijn gekomen uit de inhaalslag van de boomveiligheidscontroles. De reguliere boomveiligheidscontroles lopen nu ook volgens schema. We verwachten dan ook dat we dit jaar geen achterstanden meer zullen hebben.

Essentaksterfte

In tegenstelling tot voorgaande jaren, is in 2023 geen uitgebreide monitoring op essentaksterfte uitgevoerd. Door de benodigde inhaalslag op de reguliere inspecties van bomen, was er sprake van een beperkte beschikbaarheid van personeel binnen onze eigen organisatie en bij de aannemers. Daarom is ervoor gekozen in 2023 alleen te controleren of er essen gesnoeid of gekapt moesten worden (quickscan) en het onderzoek naar de aantastingsgraad van alle essen achterwege te laten. Met de quickscan hebben we het belangrijkste onderdeel van de monitoring uitgevoerd en voldoen we aan onze zorgplicht. We kunnen alleen geen vergelijking maken met landelijke cijfers over

essentaksterfte. Dit jaar pakken we de reguliere, uitgebreide monitoring weer op. Door de quickscan weten we op dit moment niet hoeveel procent van de essen daadwerkelijk essentaksterfte heeft. Omdat dit percentage al enkele jaren rond de 80% ligt, gaan we ervan uit dat daar nu geen verandering in is gekomen.

Uit de quickscan in 2023 is naar voren gekomen dat ongeveer 5.400 essen moeten worden gesnoeid en 637 gekapt. Het kappen en snoeien van deze essen gebeurt in de zomermaanden van 2024, omdat dan het blad aan de bomen zit en de ziekte goed zichtbaar is. We kunnen dan zien tot waar essen gesnoeid moeten worden en of de noodzaak om een es te kappen nog steeds aanwezig is, of volstaan kan worden met snoei.

Het Hof van Eden

De stichting Het Hof van Eden heeft langs de Koningsweg een terrein in gebruik met een rijk assortiment aan inheemse gewassen. Vanwege essentaksterfte, waren in 2023 op dit terrein kapwerkzaamheden noodzakelijk. De stichting is hier per abuis niet vooraf over geïnformeerd. De werkzaamheden hebben onbedoeld tot schade aan de beplanting van de stichting geleid. Inmiddels zijn met de stichting gesprekken gestart om tot herstel van het groen op die locatie te komen.

Aanplant nieuwe bomen

In januari 2024 is begonnen met het planten van nieuwe bomen ter vervanging van de gekapte essen uit de monitoring 2022. De verwachting is dat dit aan het eind van het plantseizoen (eind maart 2024) gereed is. De herplant van de essen uit de quickscan van 2023 zal plaatsvinden in het plantseizoen dat loopt van oktober 2024 tot en met maart 2025.

Eikenprocessierups

Net als afgelopen jaren was de overlast door de eikenprocessierups in 2023 beperkt. Aan het begin van het seizoen hebben we op de bij ons bekende hotspots ongeveer 5.000 eiken gemonitord. Het kleine aantal gevonden rupsennesten hebben we vervolgens verwijderd. Een tweede monitoringsronde was door de lage plaagdruk niet nodig. Ook in 2023 hebben we meegedaan met het onderzoek naar [paringsverstoring](#).

Preventieve maatregelen: versterken biodiversiteit

De preventieve aanpak van de eikenprocessierups richt zich op natuurlijke bestrijding van de rups door de biodiversiteit te versterken en natuurlijke vijanden aan te trekken. Wildere vegetatie trekt verschillende insecten, waaronder een aantal natuurlijke vijanden van de eikenprocessierups, en vogels die eikenprocessierupsen eten aan.

In 2023 plantten we aan de zuidkant van de Norbruislaan en in de middenberm van de Floraweg een vogelbosje ($\pm 100 \text{ m}^2$) van verschillende inheemse struiksoorten aan. Daarnaast hebben we op meerdere locaties Utrechtse verwilderings-bloembollenmengsels geplant. Ruim tweederde van de in totaal 360.000 bloembollen zijn biologisch geteeld. Door de nog (vaak) beperkte voorraad van biologisch geteelde bollen of door misoogst, is het niet altijd mogelijk van alle soorten bollen de biologische variant te krijgen. Op vier locaties hebben we het maaibeheer geëxtensiverd: van gras naar bloemrijk hooiland. Op twee daarvan, zaaiden we als proef het Utrechtse [gemeente zadenmengsel van Cruydt-Hoeck](#) mee. Dit is een hooiland-zadenmengsel, bestaande uit inheemse soorten die van nature in Utrecht voorkomen.

Iepziekte

Inenten

In 2023 hebben we ongeveer 3.000 iepen ingeënt tegen iepziekte. Deze inenting is geen garantie dat de iepen niet ziek worden, maar helpt de bomen zichzelf beter te beschermen tegen iepziekte. We enten alleen iepen in die gevoelig zijn voor iepziekte en die op plekken staan waar besmetting makkelijk plaats kan vinden, zoals bomenlanen. Ook bijzonder waardevolle iepen die niet in een laan staan enten we in.

Bomen verwijderen

Afgelopen jaar hebben we 123 als boom geregistreerde iepen moeten verwijderen. Daarnaast zijn er in bosplantsoenen nog vijftien tot twintig ongeregistreerde iepen met iepziekte verwijderd.

Aanplant nieuwe bomen

Alle door iepziekte gekapte bomen vervangen we door een resistente iepensoort of door een andere boomsoort dan de iep.

M405 Daalsepark

Tijdens de gemeenteraadsvergadering van 22-12-2022 is motie [M405 Groen onderhouden in tijdelijke situatie Utrecht](#) ingediend.

Over deze motie kunnen we melden dat we de iepen in het Daalsepark al meerdere jaren jaarlijks enten tegen iepziekte. Daarnaast hebben medewerkers van de gemeente contact gehad met de bewonersorganisatie Daalsepark. Deze organisatie heeft aangegeven geen behoefte te hebben aan ondersteuning bij zelfbeheer in de tijdelijke situatie. De bewoners willen wel graag betrokken worden bij de ontwikkeling van het park.

Iepen op particulier terrein

In 2023 hebben we twee boomeigenaren aangeschreven om zieke iepen van hun terrein te verwijderen. Aangezien er geen handhaving plaatsvindt op de aanschrijvingen, is het onbekend of de bomen ook daadwerkelijk zijn verwijderd.

Kastanjabloedingsziekte

De kastanjabloedingsziekte blijft zorgen voor het afsterven van paardenkastanjes in Utrecht. Het uitgangspunt is om bomen met kastanjabloedingsziekte zo lang mogelijk te handhaven. In het verleden is afgesproken op een aantal belangrijke boomstructuren zieke paardenkastanjes te vervangen door nieuwe paardenkastanjes. Inmiddels blijkt dat op een aantal boomstructuren de recent aangeplante bomen ook aangetast worden. Hierdoor kunnen we geen toekomstbestendige bomenlaan meer creëren.

Op de Rembrandtkade en de Waldeck Pyrmontkade in Utrecht Oost is in 2022 met bewoners een vervangende boomsoort uitgekozen. Als een paardenkastanje gekapt moet worden vanwege veiligheid of ziekte, wordt deze vervangen door de nieuwe boomsoort. Ook op de Professor Jordanlaan in Utrecht Noordoost is een soortgelijk traject gestart. Met de bewoners zijn hier drie vervangende soorten uitgekozen. Herplant van gekapte bomen vindt eind maart plaats. Daarnaast is er ruimte om twintig extra bomen te planten. Op de Burgemeester Verderlaan in Vleuten-De Meern wordt op dit moment met bewoners gezocht naar een nieuwe boomsoort. Begin januari heeft een bewonersavond plaatsgevonden en zijn nieuwe soorten voorgesteld aan de bewoners. Op verzoek van bewoners gaan we in de zomer tijdens een rondgang door de stad deze voorgestelde boomsoorten bekijken.

Dood hout

Tijdens het debat bomenbrieven in de vergadering van de Commissie Mobiliteit Groen en Openbare Ruimte van 15 februari, kwam het laten staan/liggen van dood hout in de openbare ruimte aan de orde. Bij deze informeren wij u nader.

De ecologische waarde van dood hout is groot: aanwezigheid van dood hout draagt bij aan de biodiversiteit en de ecosysteemdiensten in de stad. Er komen bijvoorbeeld spechten, vleermuizen, kevers, pissebedden en veel andere insecten en dieren op af. Ook is dood hout een goede voedingsbodem voor zwammen en paddenstoelen. Door deze grote verscheidenheid aan soorten die erop kunnen groeien of ervan kunnen profiteren, heeft dood hout ook een educatieve waarde voor de inwoners van de stad. Binnen de gemeente Utrecht laten we daarom de laatste jaren vaker dood hout staan/liggen, onder andere in bosplantsoenen en op de landgoederen. In december 2018 is uw raad hierover geïnformeerd met de [memo Dood hout laten liggen](#).

Momenteel doen we onderzoek naar het veilig handhaven van staand dood hout, oftewel habitatbomen, in de parken in de stad. We zoeken onder andere contact met ecologen en beheerders van gemeenten die hier al meer ervaring mee hebben. Onze eigen ervaring met het laten staan van dood hout op de landgoederen nemen we hierbij mee.

Klimop in bomen

We gaan de werkwijze van het verwijderen van klimop in bomen voor het goed uitvoeren van boomveiligheidscontroles wijzigen. Hiermee doen we meer recht aan de ecologische waarde van klimop, maar met oog voor de zorgplicht die we hebben voor onze bomen. We verwijderen niet alle klimop, maar alleen in de bomen die we vanuit boomveiligheid moeten controleren.

Burgemeester en wethouders

Datum 19 maart 2024
Ons kenmerk 12221788

Ecologische waarde

Klimop (*Hedera helix*) is een klimplant die van nature voorkomt in Nederland en draagt veel bij aan biodiversiteit. Het biedt jaarrond een schuilplaats aan insecten en vogels en levert tot in het late najaar voedsel aan deze dieren in de vorm van nectar en bessen. Vanuit ecologisch oogpunt is het daarom van belang om klimop zo veel mogelijk te behouden.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,